

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет Філологічний

Кафедра загального та слов'янського мовознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
професор Хмарський В. М.

_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Функційні типи мови

Рівень вищої освіти Третій (доктор філософії)

Спеціальність 035 Філологія

2020 – 2021

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни
«Функційні типи мови».

Розробник: Степанов Євгеній Миколайович, доктор філологічних наук,
професор, професор кафедри загального та слов'янського
мовознавства

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загального та слов'янського
мовознавства

Протокол № 1 від " 7 " вересня 2020 р.

Завідувач кафедри Ek проф. Войцева О. А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) філологічного факультету

Протокол № 1 від " 8 " вересня 2020 р.

Голова НМК Beet проф. Кондратенко Н. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри загального та слов'янського
мовознавства

Протокол № ___ від. " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри загального та слов'янського
мовознавства

Протокол № ___ від. " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 / 3 годин – 90 / 90 залікових модулів – 1 / 1 змістових модулів – 3 / 3	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва) Спеціальність 035 Філологія (код і назва) Рівень вищої освіти: Третій (доктор філософії)	За вибором здобувача	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	2-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	60 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Функційні типи мови» має на меті ознайомити аспірантів спеціальності «Філологія» з функційними типами мови, набір яких може бути різним у різних мовах на різних етапах їх розвитку. Вивчення дисципліни полягає в підвищенні фахової конкурентоспроможності майбутніх докторів філософії через поглиблення їхніх знань і ерудиції щодо типології функціонування мовних утворень, методик і технологій визначення ознак і причин виникнення, факторів розвитку або зникнення певного типу мови, тенденцій і закономірностей його функційного, соціального, територіального, хронологічного поширення, співвідношення з іншими типами мови, впливу на мовну ситуацію в певному регіоні, країні, соціальному, віковому, гендерному кластері, а також у набутті здобувачами навичок використання цих технологій у практиці фундаментальної і прикладної наукової діяльності.

Завдання. Курс покликаний, **по-перше**, – навчити аспірантів орієнтуватися в напрямках, у межах яких можна здійснювати їхні дослідження; у підходах та методах, що можуть бути запроваджені з метою засвоєння системи функційних типів певних мов; **по-друге**, – розвивати навички вивчення територіальних і соціальних типів мови, спільних рис і відмінностей цих типів і літературної мови, розробляти матеріали для тестування й анкетування, програми спостережень і експериментів щодо дослідження функційних типів мови; **по-четверте**, – налаштувати здобувачів на відповідальні підходи до визначення теоретичної та практичної цінності своїх студій, застосування своїх знань у науковій і навчальній діяльності.

Процес вивчення дисципліни «Функційні типи мови» спрямований на формування елементів таких **компетентностей**:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.

ЗК-2. Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК-4. Здатність спілкуватися з науковою спільнотою українською та іноземною (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) мовами

з метою презентації та обговорення результатів своєї наукової роботи в усній та письмовій формі.

ЗК-7. Здатність до участі в роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів.

б) спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх.

СК-3. Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

СК-5. Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.

СК-6. Здатність планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філології, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів.

СК-7. Здатність до лінгвокреативної діяльності в науково-інноваційній сфері.

Програмні результати навчання

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-9. Ефективно спілкуватися і взаємодіяти в науковому просторі, зокрема й міжнародному, для розв'язання різноманітних фахових вузькоспеціальних і загальних завдань у галузі філології та міждисциплінарних досліджень.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Базові питання функційної типології мовних утворень. Літературна мова, її типи, національні варіанти.

Тема 1. Онтологія мови та її типів. Гносеологічна роль мови та її функційних типів. Поняття норми у мовному утворенні.

Тема 2. Соціолінгвістичні чинники діалектики мови та її функційних типів: виникнення, функціонування, розвитку та зникнення.

Тема 3. Літературна і «стандартна» мова. Типи літературних мов за ступенем єдності та рівнем нормалізаційних процесів, за охопленням сфер спілкування, за ступенем відокремлення від побутово-розмовних форм.

Тема 4. Проблема національних варіантів літературної мови.

Змістовий модуль 2. Стратифікація функційних типів мови.

Тема 5. Територіальні типи мови.

Тема 6. Соціальні та соціально-територіальні типи мови.

Тема 7. Функційно-стилістична своєрідність типів мови.

Змістовий модуль 3. Дослідницький вимір функційних типів мови.

Тема 8. Наукові підходи та методологічна специфіка вивчення функційних типів мови.

Тема 9. Дослідницькі технології вивчення функційних типів мови.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Вечірня форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Базові питання функційної типології мовних утворень. Літературна мова, її типи, національні варіанти.										
Тема 1. Онтологія мови та її типів. Гносеологічна роль	12	2	2	-	8	12	2	2	-	8

мови та її функційних типів. Поняття норми мовного утворення.										
Тема 2. Соціолінгвістичні чинники діалектики мови та її функційних типів: виникнення, функціонування, розвитку та зникнення.	10	2	2	-	6	10	2	2	-	6
Тема 3. Літературна і «стандартна» мова. Типи літературних мов за ступенем єдності та рівнем нормалізаційних процесів, за охопленням сфер спілкування, за ступенем відокремлення від побутово-розмовних форм.	9	2	1	-	6	9	2	1	-	6
Тема 4. Проблема національних варіантів літературної мови.	8	1	1	-	6	8	1	1	-	6
Разом за змістовим модулем 1	39	7	6	-	26	39	7	6	-	26
Змістовий модуль 2. Стратифікація функційних типів мови.										
Тема 5. Територіальні типи мови.	10	2	1	-	7	10	2	1	-	7
Тема 6. Соціальні та гібридні (соціально-територіальні) типи мови.	10	2	1	-	7	10	2	1	-	7

Тема 7. Функційно-стилістична своєрідність типів мови.	9	1	2	-	6	9	1	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	29	5	4	-	20	29	5	4	-	20
Змістовий модуль 3. Дослідницький вимір функційних типів мови.										
Тема 8. Наукові підходи та методологічна специфіка вивчення функційних типів мови.	10	2	2	-	6	10	2	2	-	6
Тема 9. Дослідницькі технології вивчення функційних типів мови.	12	2	2	-	8	12	2	2	-	8
Разом за змістовим модулем 3	22	4	4	-	14	22	4	4	-	14
Усього годин	90	16	14	-	60	90	16	14	-	60

5. Методи навчання

Використовуються різні методи навчання: лекційний виклад матеріалу, в якому провідним прийомом є слово лектора; суміщення лекційного викладу з методами спостереження і бесіди; презентація досліджуваного матеріалу за допомогою таблиць, схем і технічних засобів навчання; обговорення виконаних здобувачами самостійних навчальних і індивідуально-дослідницьких завдань; консультації; дистанційні консультації.

6. Методи контролю

Використовуються такі методи і прийоми контролю знань здобувачів: перевірка й оцінювання самостійно виконаних загальних і індивідуалізованих письмових завдань; усні відповіді на практичних заняттях; індивідуалізований поточний тематичний і модульний контроль; підсумковий узагальнювальний контроль (залік); конспекти і реферати; презентація результатів виконання досліджень, виступи на наукових конференціях.

7. Питання для підсумкового контролю

1. Лінгвістична онтологія та гносеологія.
2. Мова і мовлення: функційний аспект. Норма в лінгвістиці.
3. Функційний тип мови: ознаки, підходи до виокремлення та вивчення, місце в лінгвістичній системі.
4. Літературна мова. Національна мова. Кодифікація мовних одиниць.
5. Територіальний діалект. Регіолект. Територіальне і міське койне.
6. Лінгвогеографічний метод дослідження в лінгвістиці: традиції та інновації.
7. Роль територіальних діалектів у формуванні літературної мови. Чинники змін норми літературної мови.
8. Роль койне у формуванні літературної мови. Давньокиївське койне. Старомосковське койне. Середньовічне койне Андижану тощо.
9. Мікшовані типи мови. Піджин. Креольська мова. Лінгва-франка. Суржик.
10. Штучні мови: причини і час виникнення, труднощі розвитку, сучасна доля. Допоміжні мови для людей зі спеціальними потребами.
11. Система соціолектів. Сленг. Жаргон. Арго. Професійне мовлення. Просторіччя. Фактори постійного оновлення соціолектів
12. Соціолінгвістичний метод наукового дослідження.
13. Актуальні питання діалектології та соціолінгвістики.
14. Різноманітність мов, типів і стилів мови.
15. Антропоцентричність функційних типів мови (літературної мови, говірки, міського просторіччя, молодіжного сленгу тощо).
16. Екстралінгвістичні чинники виникнення та функціонування піджинів, креольських мов, койне.
17. Діалектичні етапи функціонування типу мови (на прикладі певних типів).
18. Місце порівняльно-історичного підходу у вивченні функційних типів мови.
19. Місце системно-структурного підходу у вивченні функційних типів мови.
20. Місце антропоцентричного підходу у вивченні функційних типів мови.
21. Типологія літературних мов за ступенем єдності та рівнем нормалізаційних процесів, за охопленням сфер спілкування та за ступенем відокремлення від побутово-розмовних форм.
22. Синхронія і діахронія у вивченні функційних типів мови.
23. Національний варіант літературної мови: чинники формування, ознаки виокремлення, історія дослідження, спільні риси й відмінності щодо інших функційних типів мови.
24. Функційні стилі літературної мови та діалектної мови: зіставний аспект.
25. Спостереження, включене спостереження, тестування, анкетування, опитування, експеримент як методи дослідження функційних типів мови.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль										Модульний контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3			Залік	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T 7	T 8	T 9	ІНДЗ	Співбесіда за контрольними питаннями	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	25	

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Основна

1. Иванова Л. П. Курс лекцій по общему языкознанию. Киев, 2006. URL : <https://studfile.net/preview/401941/>
2. Мацюк Г. П. До витоків соціолінгвістики. Соціологічний напрям у мовознавстві. Львів, 2008.
3. Беликов В. И., Крысин Л. П. Социолнгвистика : учебник. Москва, 2001.

4. Виноградов В. В. Проблемы литературных языков и закономерностей их образования и развития. Москва, 1967.
5. Горбач О. Арго в Україні. Львів, 2006.
6. Гордієнко В. А. Формування загального сленгу в сучасній російській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.02. Київ, 2006.
7. Домашнев А. И. Концепция национального варианта языка в трудах академика Г. В. Степанова. *Филологические исследования : Памяти академика Георгия Владимировича Степанова*. Москва, 1990. URL : <https://danefae.org/pprs/gvstepan/domashne.htm/>
8. Ерофеева Т.И. Социолект : стратификационное исследование. Пермь, 2009.
9. Жихарева О.Л. Погляди О. Шахматова на роль давньокиївського та московського койне. *Лінгвістика : зб. наук. праць*. Луганськ, 2010. № 2 (20).
10. Лабов У. Исследование языка в его социальном контексте / [пер. с англ. Ю.Д. Апресян]. *Новое в лингвистике. Социолингвистика*. Москва, 1975. Вып. VII.
11. Маковский М. М. Английские социальные диалекты. Москва, 1982.
12. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціяція української мови. [Укр. науковий ін-т Гарвардського ун-ту; Ін-т критики; Інститут української мови НАН України]. Київ, 2005.
13. Степанов Г. В. Национальный язык. *Лингвистический энциклопедический словарь* / [гл. ред. В.Н. Ярцева]. Москва, 1990.
14. Степанов Е. Н. Национальные варианты русского языка или русские территориальные койне? *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса, 2011. № 16. URL : <http://lib.onu.edu.ua/mova/>
15. Степанов Є. М. Російське мовлення Одеси : монографія / [ред. Ю. О. Карпенко; ОНУ ім. І. І. Мечникова]. Одеса, 2004.
16. Хорошева Н.В. Региолект как промежуточный идиом во французском и русском языках. *Вестник Пермского университета*. 2011. Вып. 3 (15).
17. Швейцер А. Д. Американский вариант литературного английского языка : пути формирования и современный статус. *Вопросы языкознания*. Москва, 1995. № 6.
18. Яворская Г. М. Принципы социолингвистического подхода к изучению языка. *Методологические основы новых направлений в мировом языкознании* / [АН Украины. Ин-т языковедения / отв. ред. А.С. Мельничук]. Киев, 1992.

Додаткова

1. Аветисян Н. Г., Восканян С. К. Региональные варианты английского языка: язык через культуру : лекционный курс. *Социокультурное регионоведение : электронный журнал*. URL : <http://www.regionalstudies.ru/journal/homejournal/rubric/2012-11-02-22-03-27/486--1-r-.html/>
2. Баранникова Л.И. К проблеме соотношения русского литературного языка и общенародного койне. *Типы наддиалектных форм языка* / [отв. ред. М.М. Гухман]. Москва : Наука, 1981.
3. Барболова З. Т., Колесник В. А. Българските говори в Украина. Вип. 1: Говорът на българите в с. Кирнички, Бесарабия. Одеса, 1998.
4. Белецкий А. А. Греческие диалекты юго-востока Украины и проблема их языка и письменности. *Учёные записки ЛГУ. Сер. филол. наук: Балканская филология*. – Т. 343. Вып. 73. Ленинград, 1970.
5. Берлізов А. А. Лексика рибальства українських говорів Нижнього Подністров'я. *Наук. зап. Чернігівського держпедінституту*. 1959. Т. IV. Вип. 4.
6. Бондалетов В. Д. Условные языки русских ремесленников и торговцев : Словопроизводство. Рязань, 1980.
7. Бондалетов В. Д. Типология и генезис русских арго. Рязань, 1987.
8. Брага І. І. Лінгвосоціокультурний простір м. Суми. *Соціолінгвістичні студії* / Ін-т української мови НАН України. Київ, 2010.

9. Бродович О. И. Диалектная вариативность английского языка : аспекты теории. Ленинград, 1988.
10. Брысина Е. С. Диалект сквозь призму лингвокультурологии. *Вестник Волгоградского государственного ун-та. Серия 2 : Языкознание*. Волгоград, 2012. № 2 (16).
11. Варианты полинациональных литературных языков / Под ред. Ю.А.Жлуктенко. – Киев, 1981.
12. Вахтин Н. Б., Головкин Е. В. Социолингвистика и социология языка. Санкт-Петербург, 2004.
13. Веренич В. Л. Состояние и перспективы исследования «Польщизны кресовой». *Польские говоры в СССР : исследования и материалы : в 2-х т.* / [ред. В.В. Мартынов ; АН БССР. Ин-т языкознания им. Я. Коласа]. Минск, 1973. Т. 1.
14. Виноградов В. В. Очерки по истории русского литературного языка XVII–XIX веков : учебник. [3-е изд.]. Москва, 1982.
15. Вопросы образования восточнославянских национальных языков. Москва, 1962.
16. Глущенко В. А. А. А. Шахматов о сущности древнекиевского койне. *Русское языкознание : респ. межвед. науч. сб.* Киев, 1990. Вып. 21.
17. Горбачевич К. С. Изменение норм русского литературного языка. Ленинград, 1971.
18. Городское просторечие. Проблемы изучения / [отв. ред. Е. А. Земская, Д. Н. Шмелёв]. Москва, 1984.
19. Горшкова Н. Э. Городские языки (урбанолекты) в системе форм существования современного немецкого языка Германии : дисс.... канд. филол. наук. Санкт-Петербург, 2008.
20. Грузберг Л. А. Региолект. Филолог : научно-методич., культурно-просвет. журнал Пермского госпедуниверситета. 2010. Вып. 11. URL : http://philolog.pspu.ru/module/magazine/do/mpub_11_208/
21. Гухман М. М. Литературный язык. *Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка* / [ред. Б.А.Серебренников]. Москва, 1970.
22. Домашнев А. И. Очерк современного немецкого языка в Австрии. Москва, 1967. URL : <https://www.twirpx.com/file/1126602/>
23. Елистратов В. С. Арго и культура : словарь русского арго (материалы 1980–1990-х г.г.). Москва, 2000.
24. Елистратов В. С. Язык старой Москвы : лингвоэнциклопедический словарь. Москва, 1997.
25. Ерофеева Т.И., Скитова Ф. Л. Локализмы в литературной речи горожан. Пермь, 1992.
26. Живая речь уральского города : [сб. науч. трудов / ред. Н.А. Купина]. Свердловск, 1988.
27. Жирмунский В. М. Национальный язык и социальные диалекты. Ленинград, 1936.
28. Журавлёва Е. А. Вариативность лексической системы : русский как полинациональный язык : автореф. дис. ... докт. филол. наук. Алматы, 2007. URL : https://rusneb.ru/catalog/000200_000018_RU_NLR_bibl_1115681/
29. Иванов Вяч. Вс. Языки большого города. *Лингвистика третьего тысячелетия*. Москва 2004.
30. Ібрагімова С. С. Теоретичне підґрунтя дослідження національних варіантів англійської мови. *Нова філологія*. Запоріжжя, 2010. № 42.
31. Капанадзе Л. А. Современное городское просторечие и литературный язык. *Городское просторечие. Проблемы изучения* : [ред. Е.А. Земская, Д.Н. Шмелёв]. Москва, 1984.
32. Ким Г. Н. О родном языке корейцев Казахстана. URL : http://world.lib.ru/k/kim_o_i/rtg1_rtf.shtml/
33. Китайгородская М. В., Розанова Н. Н. Речь москвичей : коммуникативно-культурологический аспект. Москва, 1999.
34. Кісь Р. Лінгвокультурна маргіналізація у містах України (неофункціональне бачення). *Мовні конфлікти і гармонізація суспільства : матеріали наук. конф., 28-29 травня 2001 р.* Київ, 2002.
35. Колесов В. В. Язык города. Москва, 1991.
36. Комарова З. И., Дедюхина А. С. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике : антология. Екатеринбург: Изд-во УрФУ, 2015. URL : <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=36752682/>

37. Крысин Л. П. Формы существования (подсистемы) русского национального языка. Социальная маркированность языковых единиц. *Современный русский язык : социальная и функциональная дифференциация*. Москва, 2003.
38. Кудрейко І. О. Соціолінгвістичні типи внутрішньо містечкового мовлення : кількісний, якісний аспекти. *Лінгвістичні студії : сб. наук. пр.* Донецьк, 2008. Вип. 16.
39. Кудрявцева Л. А., Приходько И. Г. Словарь молодёжного сленга города Киева. Киев, 2006.
40. Кузнецов И. Н. Диссертационные работы : Методика подготовки и оформления : учебно-методическое пособие. Москва, 2006.
41. Лабов У. Отражение социальных процессов в языковых структурах / [пер. с англ. Ю.Д. Апресян]. *Новое в лингвистике. Социолингвистика*. Москва, 1975. Вып. VII.
42. Ларин Б. А. О лингвистическом изучении города. К лингвистической характеристике города (несколько предпосылок). *История русского языка и общее языкознание (избранные работы)*. Москва : Просвещение, 1977. С. 175–199.
43. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В. Н. Ярцевой. Москва, 1990.
44. Максимов Б. Б. Фильтруй базар : словарь молодёжного жаргона г. Магнитогорска; [подгот. к печати и вступ. ст. С. Г. Шулежкова]. Магнитогорск, 2002.
45. Мелиоранский П. М. Турецкие наречия и литература. *Энциклопедический словарь* / Под ред. Брокгауза Ф. А., Ефрона И. А. Санкт-Петербург, 1902. Т. 34.
46. Наулко В. І. Етнічний склад населення Української РСР / [АН УРСР. Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М.Т. Рильського]. Київ, 1965.
47. Осипов Б. И. и др. Лексикографическое описание народно-разговорной речи современного города : теоретические аспекты. Омск, 1994.
48. Писарская Т. Р. Особенности испанского языка в Латинской Америке : монография. Санкт-Петербург, 2016. URL : https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjам_yajq7vAhUGdBQKHb9fC1sQFjAAegQIAxAD&url=http%3A%2F%2Fwww.spbume.ru%2Ffile%2Fpages%2F74%2F2_pisarskaaya.pdf&usg=AOvVaw1bd9ETApIFlxXfGk52BKV/
49. Прокуровская Н. А. Система просторечной предикации и отражённая в ней ментальность современного горожанина. Основные стили общения. *Городская разговорная речь и проблемы её изучения*. Омск, 1997.
50. Реферовская Е. А. Французский язык в Канаде. Ленинград : Наука, 1972. RL : <https://www.twirpx.com/file/2427819/>
51. Ризель Э. Г. К вопросу о национальном языке в Австрии. *Учёные записки I Московского госпединститута иностр. языков*. Харьков, 1953. Т. V.
52. Русский язык сегодня. 4. Проблемы языковой нормы / [РАН, Ин-т русского языка им. В.В. Виноградова ; отв. ред. Л.П. Крысин]. Москва, 2006.
53. Степанов Г. В. Типология языковых состояний и ситуаций в странах романской речи. Москва, 1976. URL : <https://superlinguist.ru/sotciolingvisika-skachat-knigi-besplatno/stepanov-g-v-tipologija-iazukovykh-sostoianii-i-situacii-v-stranakh-romanskoi-rechi.html/>
54. Степанов Г. В. К проблеме языкового варьирования. Испанский язык Испании и Америки. 2-е изд. Москва, 2004.
55. Степанов Є. М. Російське мовлення Одеси : монографія / [ред. Ю. О. Карпенко; ОНУ ім. І.І. Мечникова]. Одеса, 2004.
56. Степанов Є. М. Мова міста як соціолінгвістична проблема. *Вісник Львівського ун-ту. Сер. філологічна*. Львів, 2006. Вип. 38. Ч. II.
57. Степанов Е. Н. Язык города в социальном и цивилизационном процессе. Мова : наук.-теор. часопис з мовознавства. Одеса, 2006. № 11.
58. Степанов Є. М. Російське міське мовлення в полілінгвокультурному просторі Одеси : автореф. дис. ... доктора філол. наук. Київ, 2013.
59. Степанов Є. М. Модель і методологія урбанолінгвістичного дослідження в Україні. *Соціолінгвістичні студії* / ред. Л. О. Ставицька ; [НАН України, Ін-т української мови]. Київ, 2010.

60. Степанов Е. Н. Взаимодействие научных лингвистических подходов в исследовании русской городской речи. *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса, 2014. № 21.
61. Степанов Е. Н., Рустемов О. Д. Формирование крымскотатарского литературного языка на базе бахчисарайского городского койне в XVII–XVIII вв. *Золотоордынское обозрение*. Казань, 2019. Т. 7. № 4. DOI: 10.22378/2313-6197.2019-7-4.744–759.
62. Стоянов І. Из загальних спостережень над мовою болгар України. *Мовознавство*. Київ, 1998. № 1.
63. Типы наддиалектных форм языка / [отв. ред. М.М. Гухман]. Москва, 1981.
64. Феллер М. Схожість і відмінність мов української та ідиш в аспекті суржика. *Мовні конфлікти і гармонізація суспільства : наук. конф., 28-29 травня 2001 р.: матеріали*. Київ, 2002.
65. Химик В.В. Язык современной молодёжи. *Современная русская речь : состояние и функционирование* : [сб. аналитических материалов / ред. С.И. Богданов и др.]. Санкт-Петербург, 2004.
66. Чекман В. Н. К социолингвистической характеристике польских говоров белорусско-литовского пограничья. *Studia nad polszczyzną kresową* / PAN. Prace językoznawcze 98. 1982. Т. 1.
67. Яворская Ю. Л. Остатки польского языка на Житомирщине. *Studia nad polszczyzną kresową* / PAN. Prace językoznawcze 112. 1990. Т. 5. S. 143–150.
68. Drake J. A. The effect of urbanization on regional vocabulary. *American Speech*. 1961. Vol. 36. P. 17–33.
69. Green J. The Slang Thesaurus. London : Penguin Books, 1988.
70. Gruchmanowa M., Witaczek-Samborska M., Żak-Święcicka M. Mowa mieszkańców Poznania. Poznań : Wyd. Poznańskie, 1986.
71. Kamińska M. O metodzie badań nad językiem mieszkańców wielkich miast. *Rozprawy Komisji Językowej LTN*. Łódź, 1977. Т. 23.
72. Partridge E. Slang To- Day and Yesterday. London : Routledge and Kegan Paul, 1971.
73. Stepanov Іe. N. Some remarks on lingual and extra-lingual peculiarities of Odessa urban speech. *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса, 2019. № 31.
74. Wedel E. «Одесситы» – Bemerkungen zum heutigen Russisch von Odessa. *Ars transferendi Sprache, Übersetzung, Interkulturalität : Festschrift für Nikolai Salnikow zum 65 : Geburtstag*. Sonderdruck, 1997.
75. Weinreich M. Yiddish-Knaanic-Slavic : The Basic Relationships. *For Roman Jakobson*. The Hague, 1956.
76. Κοντοσόπουλος Ν. Γ. Διάλεκτοι και ιδιώματα της νέας ελληνικής : Ανανεωμένη έκδοση. Αθήνα, 1994.

Електронні інформаційні ресурси

1. Библиофонд. URL : <http://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=14162>
2. Британский национальный корпус (в том числе ТДБ) английского языка. URL : [www.http://sara.natcorp.ox.ac.uk/](http://www.sara.natcorp.ox.ac.uk/)
3. Виртуальные библиотеки. URL : <http://www.imin.urs.ac.ru/intt/spab.htm/>
4. Вся филология и лингвистика. URL : <http://filologia.su/>
5. Иванова Л. П. Курс лекций по общему языкознанию. Киев : Освіта України, 2006. 312 с. URL : <https://studfile.net/preview/401941/>
6. Комарова З. И., Дедюхина А. С. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике : антология. Екатеринбург: Изд-во УрФУ, 2015. 652 с. URL : <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=36752682/>
7. Компьютерная библиотека. URL : <http://www.dvr.ru/>
8. Корпус української мови. URL : <http://www.mova.info/corpus.aspx/>
9. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. URL : <http://lib.onu.edu.ua/>

10. Научная электронная библиотека. URL : eLibrary.ru/
11. Национальный корпус русского языка. URL : <http://www.ruscorpora.ru/>
12. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbu.gov.ua/>
13. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL : <https://nlu.org.ua/>
14. Одеська національна наукова бібліотека. URL : <http://odnb.odessa.ua/>
15. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с. URL : https://www.academia.edu/19314183/Selivanova_O.O_Suchasna_lingvistyka_napriamy_ta_problemy_1576/
16. Сетевая электронная библиотека. URL : <http://www.ido.ra/>
17. Список ссылок на библиотеки мира. URL : <http://www.techno.ru/ismm/culture/cat/o-o/htm/>
18. Справочно-информационная поисковая система. URL : <http://www.195-2.80.238/>
19. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. URL : <http://korolenko.kharkov.com/>
20. Web of Science Group. Master Journal List. URL : <https://mjl.clarivate.com/home?PC=H/>

АНОТАЦІЯ

вибіркова дисципліна

“Функційні типи мови”

Проф. Степанов Є.М.

Вибіркова дисципліна «Функційні типи мови» має на меті ознайомити аспірантів спеціальності «Філологія» з функційними типами мови, набір яких може бути різним у різних мовах. Обсяг і зміст поняття функційного типу мови є дискусійним, проте поширеним у соціолінгвістичних, лінгвокультурологічних, когнітивних дослідженнях. Програма курсу включає вивчення різних точок зору щодо функційної типологізації мови, причини й умови виникнення різних функційних типів мови, механізми їх функціонування у взаємодії між собою та з функційними типами інших мов, їхні трансформації. Розглядаємо питання функціонування типів мови в синхронії та діахронії. Серед конкретних функційних типів мови об'єктами вивчення є «літературна мова», «територіальний діалект», «говір», «говірка», «професійний діалект», «регіолект», «загальнонаціональне койне», «територіальне койне», «міське койне», «міське мовлення», «корпоративний жаргон», «професійний жаргон», «арго», «лінгва франка», «мова для спеціальних цілей», «суржик», «трасянка» тощо. Залежно від спеціалізації аспірантів, аналізуємо функційні типи різних мов.

АННОТАЦИЯ

выборочная дисциплина

“Функциональные типы языка”

Проф. Степанов Е.Н.

Выборочная дисциплина «Функциональные типы языка» имеет целью ознакомить аспирантов специальности «Филология» с функциональными типами языка, набор которых может быть различным в разных языках. Объем и содержание понятия функционального типа языка является дискуссионным, однако распространённым в социолингвистических, лингвокультурологических, когнитивных исследованиях. Программа курса включает изучение различных точек зрения по функциональной типологизации языка, причины и условия возникновения различных функциональных типов языка, механизмы их функционирования во взаимодействии между собой и с функциональными типами других языков, их трансформации. Вопрос функционирования разных типов языка рассматривается в синхронии и диахронии. Объектами изучения являются «литературный язык», «территориальный диалект», «говор», «профессиональный диалект», «региолект», «общенациональное койне», «территориальное койне», «городское койне», «городская речь», «корпоративный жаргон», «профессиональный жаргон», «арго», «лингва франка», «язык для специальных

целей», «суржик», «трасянка» и другие. В зависимости от специализации аспирантов, анализируются системы функциональных типов разных языков.

SUMMARY

selective discipline

"Functional types of language"

Prof. Ievgenii Stepanov

The purpose of the selective discipline "Functional types of language" is to familiarize graduate students of the specialty "Philology" with functional types of language, the set of which may be different in different languages. The scope and content of the concept of a functional type of language is debatable, but common in sociolinguistic, linguocultural and cognitive research. The course program includes the study of various points of view on the language functional typology, the reasons and conditions for the emergence of various language functional types, the mechanisms of their functioning in interaction with each other and with the functional types of other languages, their transformation. The issue of the functioning of different types of language is considered in synchronicity and diachrony. The objects of study are "literary language", "territorial dialect", "professional dialect", "regiolect", "national koine", "territorial koine", "urban koine", "urban speech", "corporate jargon", "professional jargon", "argo", "lingua franca", "language for special purposes", "surzhik", "trasyanka" and others. Depending on the specialization of graduate students, systems of functional types of different languages are analyzed.